

שהרי אלו שיריים⁽¹⁶⁾.

המשחה!?

אמר אביי: מקנח אצבעו בשפת מזרק שבו נמצא הדם. וראיה שמקנח במזרק, שהרי קרוי המזרק לשון "כפור" שהוא קינוח, **כדכתיב** בספר עזרא — **"כפורי זהב"** דהיינו מזרקים.

וחזורת הגמרא לדברי רבי אליעזר שאמר שדם שקיבלו בשני כלים אינו קדוש לחצאין,

ותמהינן: **ומי אמר רבי אלעזר הכי דאף** בדם לא קידש לחצאין? **והא איתמר: הביתי כהן גדול** דהיינו עשירית האיפה שמקריב בכל יום מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, **רבי יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין**, שאם נתן חצי עשרון בכלי זה וחצי עשרון בכלי זה, לא קידש. **רבי אלעזר אמר, מתוך שקרבה לחצאין**, מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, **קדושה לחצאין, ואם איתא דדם לא קידש לחצאין, לילף מדם** שלא יתקדש⁽¹⁷⁾?

איתביה אביי: גמר הכהן מלהזות דם פרה אדומה שמזה בהר המשחה נכח פני אהל מועד לפני ששורפה, הרי הוא מקנח הדם שנותר בידו **בגופה של פרה!** ודייקינן: **גמר מלהזות — אין, מקנח, אבל לא גמר — לא,** מוכח מזה ששיירי דם שבאצבעו כשרים להזאה?

אמר ליה: גמר להזות מקנח ידו, לא גמר אינו צריך לקנח ידו, אבל ודאי **מקנח אצבעו** בין הזאה להזאה כדי שלא יזה שירי דם שפסוליין.

ומקשינן: **בשלמא גמר להזות**, הרי הוא **מקנח בגופה של פרה**, שהרי היא לפניו, שאחר שגמר הזאות יורד מהר המשחה ונשרפת לפניו שכתוב "ושרף את הפרה לעיניו", והדין הוא שצריך לשרוף את הדם, **אלא מה שאמרת לא גמר מקנח אצבעו, במאי מקנח?** הרי הפרה אינה לפניו על הר

א-ח

צריך להיות טעון כיבוס.

ותירץ האבי עזרי, שאף שמבואר שאין זה נקרא שנגמר מצותו כל זמן שלא הגיע למזבח, אולם זה כבר נחשב לתחילת הזאה, ולכך כלפי הדם שבאצבע שנעשה שיריים זה נעשה מיד בתחלת ההזאה, ולכך אף שלא נגמרה מצותו הדם שבאצבע אין זה טעון כיבוס דכבר נהיה שיריים בתחלת ההזאה

17. **התוספות הקשו** מהי קושית הגמרא שנלמד שלא מועיל לקדש מנחת חביתין לחצאין מדם, הרי רבי אליעזר אמר טעם שמנחת חביתין קדושה לחצאין כיון שקריבה לחצאין, שהיו מקריבים חציה בבוקר וחציה בין הערביים וטעם זה לא שייך בדם.

כן למה צריך לשניהם, ועל זה מתרצת הגמרא דמהדין של ולא מספג לא נדע שצריך שיעור טבילה מעיקרא, לכך נכתב הפסוק שיהיה בדם שיעור טבילה.

16. הרמב"ם הביא בהלכות מעשה הקרבנות דין זה דאם ניתזה הזאה מידו לאחר שיצאת הזאה מידו אין טעון כיבוס, והקשה **האבי עזרי** מדברי הרמב"ם בהלכות פסולי המוקדשין שכתב היה מזה ונקטעה ידו של מזה קודם שהגיע דם למזבח פסולה ההזאה, ואם כן איך כתב הרמב"ם דהזאה לאחר שיצאת מידו אין טעון כיבוס, הרי רואים שכל זמן שלא הגיע הדם למזבח עדיין לא נתקיים הזריקה, ולכך אם נקטעה ידו הזריקה פסולה, ואם כן הרי דם זה

את הבזיכין, שהרי היא כמנחה שחסרה קודם קמיצה שנפסלת.

אבל אם משפרקה דהיינו שסילק הבזיכין נפרס לחמה, הלחם אמנם פסול, דהרי הוא כשיריים שחסרו בין קמיצה דהיינו סילוק הבזיכין — להקטרה, והדין הוא הוא דהשיריים אסורין באכילה ומקטיר עליו את הבזיכין.

ואמר רבי אלעזר, מה שאמרנו פרקה, לא פרקה ממנו, אלא כיון שהגיע זמנה לפרק דהיינו שעברו שש שעות [כדאיאתא בפרק תמיד נשחט, דזמן מוספין בשש שעות וזמן סילוק בזיכין בשעה שביעית], אף על פי שלא פרקה, כמי שפרקה דמיוא.

וכי תימא רבי אלעזר מלתא ממלתא כגון חביתי כהן גדול מדם — לא גמר, והא אמר רבי אלעזר: מנחה שדינה לקמיצה בעזרה כשאר קרבנות — שקמיצה בחיבל, כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין שנעשה בהיכל, וסילוק בזיכין היינו קמיצה, ומוכח מזה שרבי אלעזר לומד דבר מדבר?

ודחינן: רבי אלעזר מנחה ממנחה יליף, אבל מנחה מדם לא יליף.

ומקשינן: ומנחה ממנחה מי יליף?

והתניא, אם עד שלא פרקה למערכת לחם הפנים שמפרקין אותה בשבת ונוטלין הלבונה בבזיכין — נפרס לחמה אחת מחלותיה, כל הלחם פסול ואין מקטיר עליו

הגמרא שאיך מועיל לחצאין הרי דם לא מועיל לחצאין, ואין לומר שכיון שקריבה לחצאין, שהרי אף בשאר מנחות סובר רבי אליעזר שקדושה לחצאין.

והקין אורה הקשה דדברי התוספות תמוהים, איך שייך לומר שרבי אליעזר סובר שכל המנחות מועיל הקידוש שלהם לחצאין, הרי זה ברייתא מפורשת בזבחים [פח א] שאין מקדשים אלא מלאים, דהיינו שמועיל קידוש מנחה רק כשהוא מלא, ואם כן איך חולק על זה רבי אליעזר.

ובעיקר דברי הגמרא שמדמה מנחת חביתין לדם באר החזון איש, שאף שבמנחה הוא בקידוש המנחה לקדושת הגוף ובדם הוא קידוש להקרבה, ואם כן מה שייך לדמות דם לקידוש מנחה, אולם כיון שמנחת חביתין אין בה קמיצה ומיד מקטירין אותה, אם כן הקידוש שלה הוא קידוש ככל מנחה והוא קידוש כמו דם להקרבה, ולכך שייך לדמות קידוש של מנחת חביתין לקידוש של דם.

ותרצו התוספות, שאף בדם שייך הטעם הואיל וקרב לחצאין, שכיון שבסוגייתנו מדובר בדם חטאות הפנימיות אם כן הרי יש בו הקרבה לחצאין שהרי ארבעה הזאות עשו על קרנות המזבח, אף שעל הפרוכת עשו שבע, אולם שייך בו הקרבה לחצאין, ובכל אופן לא מועיל בזה, אם כן אף במנחת חביתין מקשה הגמרא שלא יועיל לחצאין. [וכל תרוץ התוספות הוא משום שהם סוברים כדעת רש"י שהדין שדם לא קדוש לחצאין הוא דין רק בשבע הזאות, אולם לדעת הרמב"ם שהבאנו לעיל שהוא בהזאה אחת עדיין תשאר קושיית התוספות].

עוד תרצו התוספות, שמה שאמר רבי אליעזר שמנחת חביתין קדושה לחצאין היות ויש בו הקרבה לחצאין, אין זה עיקר הטעם של רבי אליעזר, אלא אף בשאר מנחות שאינם קרבים לחצאין יש בהם דין זה שמועיל לקדש לחצאין, וכל דברי רבי אליעזר הם לרבנן שאף שבשאר המנחות הם נחלקו עליו שיוודו לו לפחות במנחת חביתין שקריבה לחצאין, וממילא שואלת

ואם נאמר שלרבי אליעזר למדים מנחה ממנחה, תיחוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה שפסולה, שכאן הרי היא כקודם קמיצה דהרי לא פרקה ממש, ובמנחה הדין שכל שלא קמצה אין בה פסול כשחסרה, ומוכח שלדעת רבי אליעזר לא לומדים מנחה ממנחה?

ומשנינן: **הא לא קשיא**, דבאמת לרבי אליעזר לומדים מנחה ממנחה, אבל כאן חלוקה מנחה של לחם הפנים מכל מנחה, **דמנחה לא בריר קומץ יידה** שהרי הוא מעורב עם כל המנחה ולכן כל זמן שלא קמץ לא שייך לומר שהוא כמו שקמץ, **והא דלחם הפנים בריר קומץ יידה** שהוא בזיכי הלבונה שעומדין בפני עצמן, ולכן כיון שהגיע זמנה לפרוק הרי הוא כמי שפרקה.

ומקשינן: **אלא תיחוי איפה שנפרס לחמה קודם הקטרת הבזיכין בשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה דאין מקטירין קומץ עליהן ולמה מבואר בברייתא דמקטיר את הבזיכין?**

ומתריצין: **ולא פלוגתא היא לקמן?!** רבי אלעזר סבר לה כמאן דאמר שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן, ולכך כאן בנפרס לאחר שפרקה — מקטיר הבזיכין.

גופא, הביתי כהן גדול, רבי יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין, ורבי אלעזר אמר מתוך שקריבה לחצאין קדושה לחצאין.

אמר רבי אחא: מאי טעמא דרבי יוחנן? אמר קרא "מנחה מחציתה", ולמדים, **הבא**

מנחה שלימה ואחר כך חוציהו?

מיתביב: הביתי כהן גדול לא היו באות חצאין, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו. ותניא, אילו נאמר "מנחה מחצית", הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב, וחצי עשרון מביתו ערבית ומקריב, תלמוד לומר "מחציתה בבקר" דמשמע מחצה משלם הוא מביא, דהיינו "מחציתה" של השלמה הזו שלפניו, אם כן קשה מברייתא זו לדברי רבי אלעזר דאמר דקדשה לחצאין?

ומשנינן: מה שלומדים מהפסוק שצריך להביא שלם, **למצוה בעלמא**, אבל בדיעבד אם קידש לחצאין, קידש.

אמר ליה רב גביהא מבי כתיב לרב אשי: והא חוקה כתיב בה בחביתי כהן [חק עולם לה?], **ומשמעות חק הוא לעכב?**

אמר ליה, מה שכתוב בה חוקה לא נצרכא אלא לענין שצריך להביאה שלם מביתו, אבל לקדש בכלי שרת יכול גם לחצאין.

ותמהינן: **ומי אמר רבי יוחנן הכי דאינה קדושה לחצאין? והא אתמר, מי שהיה צריך להביא עשרון למנחה** [שאין מנחה פחותה מעשרון] **והפריש חצי עשרון ונתנו בכלי שרת, ודעתו להוסיף ולהשלים לעשרון, רב אמר אינו קדוש ורבי יוחנן אמר קדוש.**

ואם איתא דבביתו כהן גדול אמר רבי יוחנן דאין קדושה לחצאין, לילף מחביתין שאף באופן זה לא יהא קדוש (18)!

18. החזון איש הקשה בדברי הגמרא, שאיך שייך להקשות על רבי יוחנן שסובר שמנחת

דקדוש, משום דדעתו להוסיף שאני. דתניא, "שניהם מלאים סלת". אין הכוונה שיהו המזרקים מלאים ממש, אלא שיהו העשרונות קמח שקדשו במזרקים שלמים ולא חצאין.

ואמר רבי יוסי, אימתי צריך שיתן עשרונות קמח שלמים, בזמן שאין דעתו להוסיף, אבל בזמן שדעתו להוסיף, ראשון ראשון ששם במזרקין קדוש. ואפילו אם שם תחילה מקצת עשרון והשלימו לאחר מכן. ורואים מזה שכשדעתו להוסיף מתקדש לחצאין¹⁹.

וכי תימא רבי יוחנן מלתא ממלתא לא יליף, והאמר רבי יוחנן, שלמים שדינן לישחט בעזרה, ששחטן בהיכל, כשריף, דכתיב בשלמים "ושחטו פתח אהל מועד" דהיינו בעזרה כנגד פתח אהל מועד, ולא יהא טפל דהיינו עזרה חמור מעיקר מאהל מועד דהיינו ההיכל, ואם כשר להשחט בעזרה, כל שכן בהיכל, ורואים מזה שלרבי יוחנן לומדים היכל מעזרה ואם כן אף נלמד שלא מועיל במנחה דעתו להוסיף ממנחת חביתין?

ומתצינן: מה שאמר רבי יוחנן בעשרון

חידושו של רבי יוחנן. ועוד דאיך חולק בזה רב הרי זהו דין מוסכם בברייתא.

והגרי"ז תירץ בזה, על פי מה שחידש בעיקר דין זה שצריך שיקדש כל העשרון, שדין זה אינו דין בעצם המנחה שהיא צריכה להיות שלמה אלא שזהו דין בכלי שרת שכמו שצריך שהכלי יקדש מתוכו, ועוד דינים נוספים שהם דינים בצורה של הכלי, כן נאמר שהקידוש בכלי צריך להיות באופן שזה מלא, וכל שהוא לא מלא אין הכלי יכול לקדש.

והוכיח זאת הגרי"ז מדברי הרמב"ם [פרק ג' מפסולי המוקדשין הלכה כ'], שכתב שאף שיש דין שאין מקדשין אלא מלאים, אולם כל שקידש חצי הרי הוא קדוש ליפסל, ולכאורה הוא תמוה, שהרי בגמרא בזבחים אמרו דין זה על הדין שכלי הלח אין מקדשין היבש, שבזה הדין הוא שקדוש ליפסל כיון שהוא דין בכלי, אולם מאיפה למד הרמב"ם שאף בדין זה שצריך שיהיה מלא כן הוא הדין שקדוש להפסל, אולם כיון שנתבאר שדין זה הוא גם דין בכלי שיהיה מלא, אם כן סבר הרמב"ם שכמו שהדין שאין מקדש הלח את היבש הוא דין בכלי ומועיל לקדש לפסול, אם כן אף בדין זה של מלאים

הוא שכשדעתו להוסיף הרי זה קדוש יותר לחצאין כיון שדעתו להוסיף. [נהיה מקום ליישב, על פי דברי התוספות לעיל שהדין שדעתו להוסיף והדין של מתוך שקריבה לחצאין הם טעם אחד, ואף שדבריהם צריך באור, אולם מבואר היטב קושית הגמרא, שכיון שרבי יוחנן לא סובר הדין של מתוך אם כן אף הדין של דעתו להוסיף לא יועיל].

ותירץ החזון איש, שבקושיה סברה הגמרא, שאף מנחת חביתין נחשב כדעתו להוסיף, שאף שאין דעתו להוסיף על המנחה בעצמה, אולם כיון שדעתו להוסיף הקטרה בערב, אם כן הרי שייך בזה דעתו להוסיף, ואם בזה לא מועיל לרבי יוחנן, הוא הדין שאף בכל מנחה שדעתו להוסיף לא יועיל לרבי יוחנן, ועל זה תרצה הגמרא שבמנחה היות ודעתו להוסיף בכלי עצמו הרי זה מועיל, אולם במנחת חביתין שדעתו רק להוסיף בהקטרה אין מועיל.

19. הלקוטי הלכות הקשה, מה חידש רבי יוחנן בדבריו שדעתו להוסיף מועיל, הרי הגמרא מביאה ברייתא מפורשת שכן הוא הדין שכשדעתו להוסיף הרי זה מועיל, ואם כן מהו

בלא שמן ובלא לבונה, שכן מצינו במנחת חוטא שבאה בלא שמן ולבונה, רואים מזה שרב לומד דבר מדבר!

אלא, על כרחך רב כרבי יוחנן סבירא ליה דסבר בחביתין דאין קדושה לחצאין ולכן אף דעתו להוסיף לא מועיל.

גופא, אמר רב: מנחה הטעונה שמן ולבונה שנתנה בכלי שרת בלי שמן, הרי היא קדושה בלא שמן, שכן מצינו בלחם הפנים. וכן היא קדושה גם בלא לבונה שכן מצינו במנחת

והוינן בה: **ורב** שאמר הפריש חצי עשרון אינו קדוש, **בחביתין כמאן סבירא ליה? אי כרבי אלעזר** דאמר קדושה לחצאין, לילף מחביתין⁽²⁰⁾?

וכי תימא רב מלתא ממלתא לא יליף, והאמר רב, מנחה הטעונה שמן ולבונה קדושה אף על פי שנתנה בכלי שרת בלא שמן, וצריך להביא שמן ולהקריבה, שכן מצינו בלחם הפנים שהוא כמנחה ובא בלי שמן, וכן מנחה קדושה בלא לבונה, **שכן מצינו במנחת נסכים** שאין בה לבונה, וכן קדושה

שהוא דין בכלי מועיל לקדש לפסול. ובוה תירץ קושית הלכות, שהדין הנאמר בגמרא בזבחים שמועיל לקדש בדעתו להוסיף, זה בדין של הכלי שיהיה בו מלא, ובוה נאמר בדעתו להוסיף מועיל, ואף רב מודה לזה, אולם בסוגייתנו מה שחולקים רב ורבי יוחנן הוא בדין שכל מנחה שאינה שלמה הוא חסרון מצד עצם המנחה, ובוה חולקים רב ורבי יוחנן, אם כשדעתו להוסיף אין את החסרון הזה, והוסיף הגרי"ז דיש בזה נפקא מינה, בדין של נסכים שצריך שיהיה שלוש עשרונים או שני עשרונים, שבוה אין דין שעור מצד עצם המנחה, [וכמו שהוכיח זאת מדברי הגמרא בזבחים קי א] וכיון ששם אין זה דין בעצם המנחה או רב מודה שבוה מועיל מה שדעתו להוסיף, שהרי כיון שאין זה אלא מצד הכלי שיהא מלא בזה מועיל דעתו להוסיף אף לרב, וכמו שנתבאר.

20. **התוספות לעיל** [ז ב] הקשו על קושית הגמרא שרב ילמד שמועיל לקדש לחצאין ממנחת חביתין, ומזה מוכח שסובר דלא כרבי אליעזר, הרי כל סברתו של רבי אליעזר הוא כיון שדעתו להוסיף, ואם כן בשאר מנחות שאין דעתו להוסיף לא יועיל לקדש לחצאין.

ותרצו התוספות, שסברה הגמרא שהטעם שדעתו להוסיף והטעם שמתוך שקרב לחצאין הוא תלוי אחד בשני, ולכך אם היה סובר רב כרבי אליעזר שמתוך שקרב לחצאין קדוש לחצאין מועיל, אם כן צריך לסבור דאף שדעתו להוסיף מועיל, ואם מצאנו שסובר שדעתו להוסיף לא מועיל למה הוא לא לומד מחביתין שמועיל מתוך, וכמו כן יועיל במקום שדעתו להוסיף.

עוד תרצו התוספות, שסברה הגמרא שדין זה של רבי אליעזר הוא בכל המנחות, או מטעם

והקרן אורה בתחלת פרק שתי הלחם הקשה איך אפו את שתי הלחם אחד אחד, הרי יש דין שצריך לקדש כשהם מלאים, וכיון ששתי הלחם הם קרבן אחד הרי צריך לאפות אותם יחד למי שסובר שתנור מקדש, וכל שאופה אחד אחד הרי זה לחצאין ואיך מועיל בזה לקדש. ותירץ הגרי"ז שכיון שדין זה שצריך שיהיה

נמכיב. וכן היא קדושה גם בלא שמן ובלא לבונה שכן מצינו במנחת חוטא⁽²¹⁾.

ושמן ולבונה נמי קדשי, האי — שמן — אם נתנו לבדו בכלי שרת — בלא האי — סולת ולבונה, והאי בלא האי דהיינו לבונה בלא סולת ושמן.

ומבארין: שמן לבדו קדוש, שכן מצינו בלוג שמן של מצורע שהלוג מקדשו בלא סולת ולבונה. וכן לבונה לבדה קדשה, שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין עם לחם הפנים שקדשה לבדה בלא שמן וסולת, שהרי אינן ניתנין עמה בבזיכין.

ב-ח ורבי חנינא חולק ואמר, לא זו קדושה בלא זו ולא זו קדושה בלא זו, אלא צריך שיתן הסולת והשמן והלבונה יחד בכלי לקדשם.

ומקשינן: ולרבי חנינא, כלי המחזיק עשרון שהיה במקדש לצורך מנחות למה נמשח בשמן המשחה לקדשו כדי לקדש את הניתן

לתוכו, והרי אותו הכלי אינו יכול להכיל אלא את העשרון של הסולת ולא את השמן והלבונה, והרי אין קדושין עד שיהו שלשתן ביחד?

ומשינין: האי עשרון נמשח לקדש בו מנחת חוטא שאין בה שמן ולבונה.

ומקשינן: וכלי המחזיק לוג למה נמשח, הרי אין קדוש השמן לבדו?

ומתריצין: ללוג שמן של מצורע שבא לבדו.

ואמרינן: ואף שמואל סבר לה להא דרב דאמר דכלי שרת מקדש סולת לבדה. דתנן, כלי הלח מקדשין את הלח, ומדות היבש מקדשין את היבש. ואין כלי הלח מקדשין את היבש ולא מדות היבש מקדשין את הלח! ואמר שמואל, לא שנו דאין כלי הלח מקדשין יבש, אלא בכלי מדות כגון הין וחצי הין שאינם ראויים למדוד בהן יבש, שהרי אין ביבש מידות אלו והן לא נמשחו

[א] שמבואר שם דאם סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין באחד בשבת לא מועיל כיון שצריך לסדר הלחם והבזיכין בשבת, וכתב שם רש"י דאין יכול לסדר הלחם הזה לשבת הבאה דכיון דשם אותו בשבת קידשו השולחן והרי הוא נפסל בלינה בשבת הבאה, ולכאורה לרב חנינא שסובר שאין לחם קדוש בלא לבונה, אם כן אף בזה לא יתקדש הלחם כיון שעדיין לא שמו הבזיכין, ואיך כתב רש"י דקידשו שולחן הרי לרב חנינא לא מועיל קידוש זה.

ותירץ המקדש דוד, דאף לרב חנינא שסובר שאין סולת קדוש בלא לבונה כל זה רק לקדשו ליקרב אולם לקדשו ליפסל אף לחם מתקדש בלא לבונה, ולכך כיון שקידשו ליפסל שייך בזה פסול לינה. [ועיקר חידושו של המקדש דוד

שלומדים ממנחת חביתין לכל המנחות, או משום שכל דברי רבי אליעזר שמתוך שקריבה לחצאין הוא רק לרבנן, שיודו לו לכל הפחות במנחת חביתין, ואם כן קושית הגמרא היא, שרב ילמד שאף כשאין דעתו להוסיף מועיל, היות ואין כלל דין שיהיה מלא, וכמו שמצינו שסובר רבי אליעזר.

21. הגר"ז הקשה לדעת רב חנינא שאין מנחה קדושה בלא שמן, אם כן יהיה קשה לדבריו מזה שתנור מקדש, דהיינו שתנור יכול לקדש לחם הפנים, ואם נאמר דאין מנחה קדושה בלא שמן ולבונה אם כן איך מקדש התנור הרי אין בו לבונה.

והמקדש דוד הקשה מדברי המשנה לקמן [ק]